

Mgr. Kalusová Andrea

Pedagogická diagnostika

Pedagogická diagnostika

- *"Speciálně pedagogická disciplína, která se zabývá objektivním zjišťováním, posuzováním a hodnocením vnějších a vnitřních podmínek i průběhu a výsledků výchovně vzdělávacího procesu. Na základě těchto zjištění jsou pak vyslovovány prognostické úvahy a navrhována pedagogická opatření."*
- (Chráska, 1988)
- - **Hlavními úkoly PD**
- Rozpoznání určitého stavu
- Stanovení jeho příčin
- Navržení dalších opatření (prognóza)
-

Historie

- **J. A. Komenský** – nehovořilo se sice o pedagogické diagnostice, ale o prověřování, zjišťování a hodnocení žáka
- *Informatorium školy mateřské* – zabývá se vhodností nástupu dítěte do školy
- **J. J. Rousseau, J.J. Pestalozzi** – názory o rozdílnosti povah a nadání
- **19. století** - O. Chlup, **V. Příhoda** - položil základy kvantitativním metod hodnocení
- **60. léta** – rozvoj školského systému, v Bratislavě založen specializovaný podnik s celostátní působností
Psychodiagnostické a didaktické testy

Historie

- **70. léta** - rozvíjí se speciálně pedagogická diagnostika, řada autorů se zabývá hodnocením výsledků žáka a příčinami neprospěchu (Cipro, Váňa)
- **80. léta** - Chráska, Hrabal, Mojžíšek (PPP) rozvíjí se výchovné poradenství
- **Hrabal** – v jeho pojetí je pedagogicko-psychologická diagnostika rozšířena o diagnostiku třídy jako sociální skupiny
- **90. léta** – Gavora, Zelinková, Pokorná, Spilková
- je zdůrazňována diagnostická kompetence jako jeden z prostředků zkvalitnění práce se žákem

Jan Amos Komenský

Velká didaktika, Kapitola XII.

Školy mohou být přetvořeny k lepšímu

- *Na prvním místě jsou bystrí, chtivý a povolní, nadevšechny vůbec nejschopnější ke studiu.....*
- *Jiní zase jsou vtipní a učenliví, avšak váhaví, ale přece poslušní...*
- *Za třetí jsou vtipní a učenlivý, avšak váhaví, ale přece neposlušní...*
- *Za čtvrté jsou povolní a zároveň i chtivý učení, avšak zdlouhaví a těžkopádní...*
- *Za páté, někteří jsou tupí, a ještě k tomu vlašní a liknaví...*
- *Na posledním místě jsou tupí a zároveň povahy pokroucené a vzpurné, z těch obyčejně nebývá nic...*

Předmět PD

- **Osobnost žáka** (školní zdatnost, vlastnosti, chování)
- **Skupina žáků, třída** (sociální vztahy, struktura, dynamika)
- **Pedagogické působení školy**
- **Pedagogická činnost učitele**
- **Vliv výchovných činitelů mimo školu** (rodina, kamarádi..)
-
- Každá oblast PD má své dílčí okruhy (nadání, výchovné a vzdělávací problém...)

Diagnostikování

- Pedagogické diagnostikování: **diagnostická činnost** ve výchovně vzdělávacích situacích (ve škole, výchově doma, výchovných zařízeních..).
- **Začíná** záměrem něco diagnostikovat u žáka a **končí** vyslovením diagnostického nálezu.
- Zaměřuje se na poznání **celé osobnosti dítěte** ve všech oblastech, které ovlivňují kvalitu jeho života. Vychází z toho, co v životě dítěte předcházelo (**anamnéza**), jak je na tom nyní (**diagnóza**) a jaká je jeho perspektivita (**prognóza**).

Etapy diagnostického postupu

- **Vymezení, upřesnění, formulace diagnostikovaného cíle a předmětu** (učitel si klade otázku, co bude sledovat)
- **Sbírání a získávání diagnostických údajů** pomocí zvolených metod (rozhovor, dotazník, test...)
- **Zpracování diagnostických dat**, tj. třídění, analýza
- **Interpretace údajů a jejich hodnocení** (jasné, přesné, srozumitelné – např. známka, písemné sdělení)
- **Diagnostický závěr a návrhy pedagogických opatření**
- (Spáčilová, 2003)
-
-

Pojmy

Pedagogická diagnostika
věda

X

Diagnostikování
činnost, proces

Učitel jako diagnostik

- **Diagnostické kompetence** učitele – dobrá orientace v diagnostických metodách
- Poznává **schopnosti** a individuální potřeby žáka
- Umí získat **podklady** pro formativní a sumativní hodnocení
- Spoluvytváří **klima** vzájemného respektu a spolupráce
- Umožňuje žákům dosáhnout **osobního maxima**
- Vědomě zvyšuje **efektivitu** výchovně vzdělávacího procesu
- Dokáže **individualizovat a diferencovat** proces výchovy a vzdělávání

Nároky a požadavky na diagnostickou činnost učitele

- **Poznávání žáka musí být dlouhodobé** (tráví se svými žáky většinu času, má dostatek podnětů)
- **Spolupracuje s ostatními posuzovateli** (rodiče, spolužáci, kolegové)
- **Respektuje etiologické hledisko** (hledá příčinu)
- **Hledisko individuálního přístupu** (značné rozdíly mezi jedinci)
- **Diagnostikování dítěte je obtížnější** (vyvíjí se, dospívá)
-

Sumativní versus formativní diagnostika

- **Sumativní diagnostika: cílem je na základě testování přidělit známku, diplom, atestaci. Zachycuje konečné výsledky učení.**
- (naučil se slovíčka, umí vyvodit závěry, obhájí...)
- **Formativní diagnostika: cílem je získat takové údaje, které mohou efektivně nasměrovat další učení. Je realizována v průběhu učení, slouží k podpoře.**
- (Neví, jak postupovat při písemném sčítání. Nemá osvojena pravidla pro ...)
- *"Když chutná polévku kuchař, jde o formativní hodnocení. Naproti tomu, když ji chutná host, je to sumativní hodnocení."*

Typologie pedagogické diagnostiky

- **Diagnostika neformální – mikrodiagnostika** - průběžné diagnostikování: vědomostí, dovedností, názory, představy, postoje, přesvědčení, disciplína, psychomotorické dovednosti, postavení žáka v kolektivu
- **Diagnostika formální:** jasně ohraničená diagnostická situace v určitých etapách vyučování. Existuje o ní zápis, záznam, používá specifické metody (test, písemná práce).
- **Formativní diagnostikování:** pomáhá učitelovi při formování žáka. Slouží mu jako zpětná vazba o jeho práci. Na jeho základě dělá učitel opatření.
- **Sumativní diagnostikování:** cílem je zjistit dosaženou úroveň žáka za určité období (zpravidla na konci určité etapy vyučování). Sumarizuje informace o žákovi. Formálně se zpravidla vyjadřuje známkou, body

Typologie pedagogické diagnostiky

- **Normativní** – výsledek jedince je srovnáván s výsledky reprezentativního vzorku populace ve stejné zkoušce. Srovnání mezi vrstevníky. (posuzování možností studia, k přechodu na náročnější typ školy...)
- **Kriteriální** – jde o srovnání s vnějšími měřítky, s objektivně vymezenými úkoly. (zvládá psaní i,y...)
- **Individualizovaná** – srovnávání dítěte pouze ve vztahu k sobě samému, bez porovnávání s vrstevníky. Sleduje se dosažená úroveň za určitý časový úsek.
- **Diferenciální** – slouží k rozlišení obtíží, které mohou mít stejné projevy, ale různé příčiny. (např. nekázeň a zvýšená pohybová aktivita dítěte)

Chyby při diagnostikování

- Neúplnost informací
- Nekonkrétní závěry
- Pouhý výčet symptomů, opomíjíme příčiny a opatření
- Urychlené závěry a předsudky
- Nemáme stanovená kritéria hodnocení
- Chyby v posuzování

Mgr. Kalusová Andrea

Děkuji za pozornost

kalusova13@seznam.cz